

Produksjon av økologiske jordbruksvarer

Tillegg til rapport nr. 15/2021
15.09.2021

Rapport: Produksjon av økologiske jordbruksvarer

Avdeling: Handel og industri

Dato: 15.09.2021

Ansvarlig: Harald Moksnes Weie

Rapport-nr.: 15/2021

Forsidebilde: www.pixabay.com

Forord

Dette dokumentet er et tillegg til rapporten Produksjon av økologiske landbruksvarer for 2020, som Landbruksdirektoratet publiserte 15. mars i år. I dette tillegget beskriver vi utviklingen gjennom avtaleåret og avlingssesongen 2020–2021 for økologisk korn og kraftfôr og for økologisk potet, grønnsaker og frukt, ettersom helårsrapporten ble publisert på et tidspunkt hvor vi ikke hadde hele bildet for produksjon og omsetning av korn og potet, grønnsaker og frukt for 2020–2021.

Økologiske produkter er definert som produkter som har blitt produsert etter økologisk godkjent produksjon, og som har godkjent økologisk merking. I rapportene viser begrepet avtaleår til perioden 1. juli til 30. juni, som er det jordbruksavtalen gjelder for. Avlingssesongen for poteter, grønnsaker og frukt går på sin side fra de første produktene kommer på markedet om våren, til lageret er tømt året etter. Både hovedrapporten og dette tillegget er et oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet (LMD).

Vi viser for øvrig til vår nettside www.landbruksdirektoratet.no for tidligere utgitte rapporter og annen informasjon om økologisk landbruk.

Oslo, 15. september 2021

Jørn Rolfsen

Innhold

Forord	2
Innhold	3
Sammendrag	4
1 Korn og kraftfôr	5
1.1 Rekordstor produksjon	5
1.2 Fortsatt nokså treffsikre pristillegg	8
1.3 Nedgang i omsetningen av økologisk kraftfôr	8
1.4 Kraftfôrprisene økte mindre enn normalt	9
2 Poteter, grønnsaker og frukt	11
2.1 Andelen økologisk er uforandret.....	11
2.2 Lav omsetning av økologiske poteter	13
2.3 Økologisk stilkselleri økte mest sist sesong.....	13
2.4 Økologiske agurker er den største veksthuskulturen	15
2.5 Små fruktavlinger i sesongen 2020-2021	16
2.6 Størst prisdifferanse mellom økologisk og konvensjonell kepaløk	17
3 Referanser	19

Sammendrag

Produksjonen og andelen økologisk av total produksjon er rekordstor for korn

I 2020–2021 ble det levert nesten 15 600 tonn økologisk korn, erter, oljefrø og åkerbønner til norske kornmottak. Dette er den største mengden som er levert noensinne, og utgjør en økning fra forrige avtaleår på 11 prosent. Andelen økologisk av total mengde levert korn var også rekordhøy, på 1,25 prosent.

Havre er det kornslaget det ble produsert mest økologisk av. Produksjonen av bygg og havre økte, mens hveteproduksjonen gikk ned.

Nedgang i omsetningen av kraftfôr for alle dyreslag

Omsetningen av økologisk kraftfôr gikk ned med 6 prosent, og det var en nedgang for alle dyreslag. Omsetningen av økologisk kraftfôr til fjørfe gikk mest ned. På tross av nedgangen, er andelen økologisk av total omsetning omtrent uendret fra forrige sesong..

Samlet prisvekst var den laveste på flere år.

Andel økologisk av total omsetning i grossistledet er uforandret for frukt og grønnsaker

Andel økologisk av total omsetning i grossistledet holder seg uforandret på om lag 2,5 prosent. Omsetningen av økologiske agurker er doblet denne sesongen sammenlignet med 2019–2020

Størst økning var for økologiske veksthusgrønnsaker

Omsetningen av økologiske poteter har gått ned de siste årene, mens omsetningen av konvensjonelt produserte poteter har gått opp. Det betyr at andel økologisk av totalomsetningen har gått ned de siste årene.

Samlet sett har omsetningen av norske økologiske frilandsg grønnsaker økt med 7 prosent sammenlignet med forrige sesong. Gulrot er den største økologiske produksjonen, målt i tonn, og det var gulrotomsetningen som økte mest, målt i tonn. I prosent var det stilkselleriproduksjonen som økte mest, med en tidobling.

Den totale omsetningen av økologiske veksthusgrønnsaker har økt med 54 prosent sammenlignet med sesongen før. Den økologiske omsetningen har økt for alle veksthusproduksjonene, og den største økningen i prosent er for crispysalat.

Historisk lav fruktproduksjon

Sesongen 2020–2021 var utfordrende for produksjonen av alle fruktslag, og total produksjon ifølge tall fra Fruktlagerinspektøren viste en nedgang totalt på nesten 4 000 tonn.

1 Korn og kraftfôr

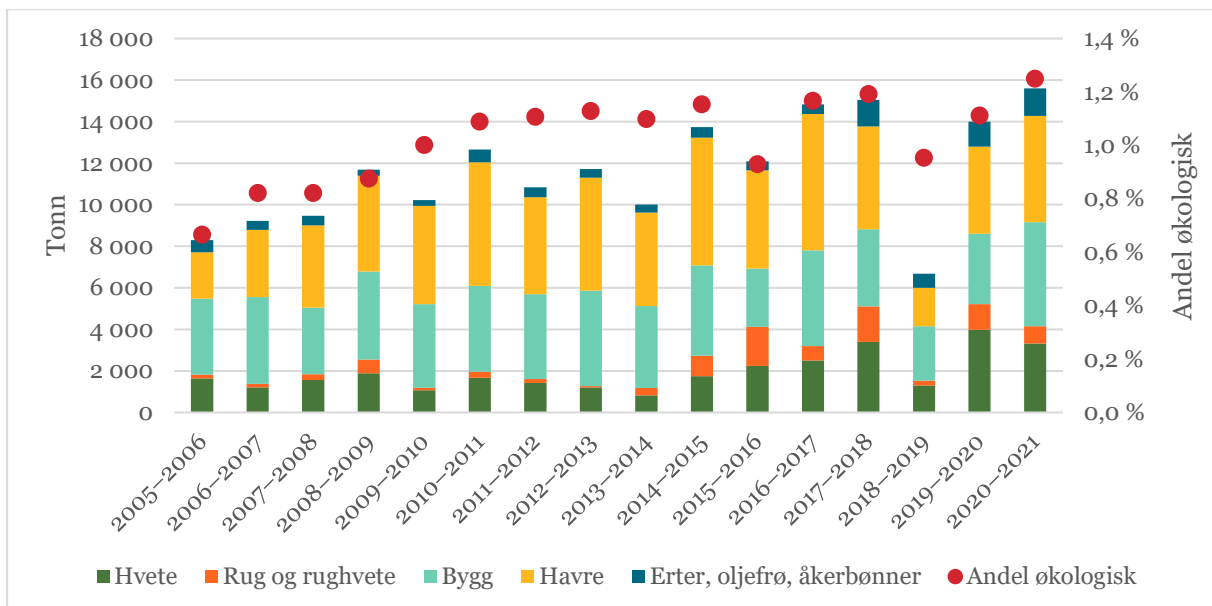
Det var rekordstor produksjon av økologisk korn, erter, oljefrø og åkerbønner i 2020–2021. Det dyrkede arealet økte for andre år på rad. Godt vær under innhøstingen gjorde at kvaliteten på kornet ble god, noe som resulterte i en høy andel mathvete.

Salget av økologisk kraftfôr var lavere i 2020–2021 enn sesongen før. Hovedårsaken var brann i et produksjonsanlegg, som førte til en kraftig nedgang i salget i tredje kvartal av 2020. Prisene på økologisk kraftfôr økte i gjennomsnitt med om lag én prosent, den laveste prisveksten på flere år.

1.1 Rekordstor produksjon

I 2020–2021 ble det levert nesten 15 600 tonn økologisk korn, erter, oljefrø og åkerbønner til norske kornmottak. Dette er den største mengden som er levert noensinne, og utgjør en økning fra forrige avtaleår på 11 prosent. Andelen økologisk av total mengde levert korn var også rekordhøy, på 1,25 prosent. Utviklingen siden 2005–2006 er vist i figur 1.

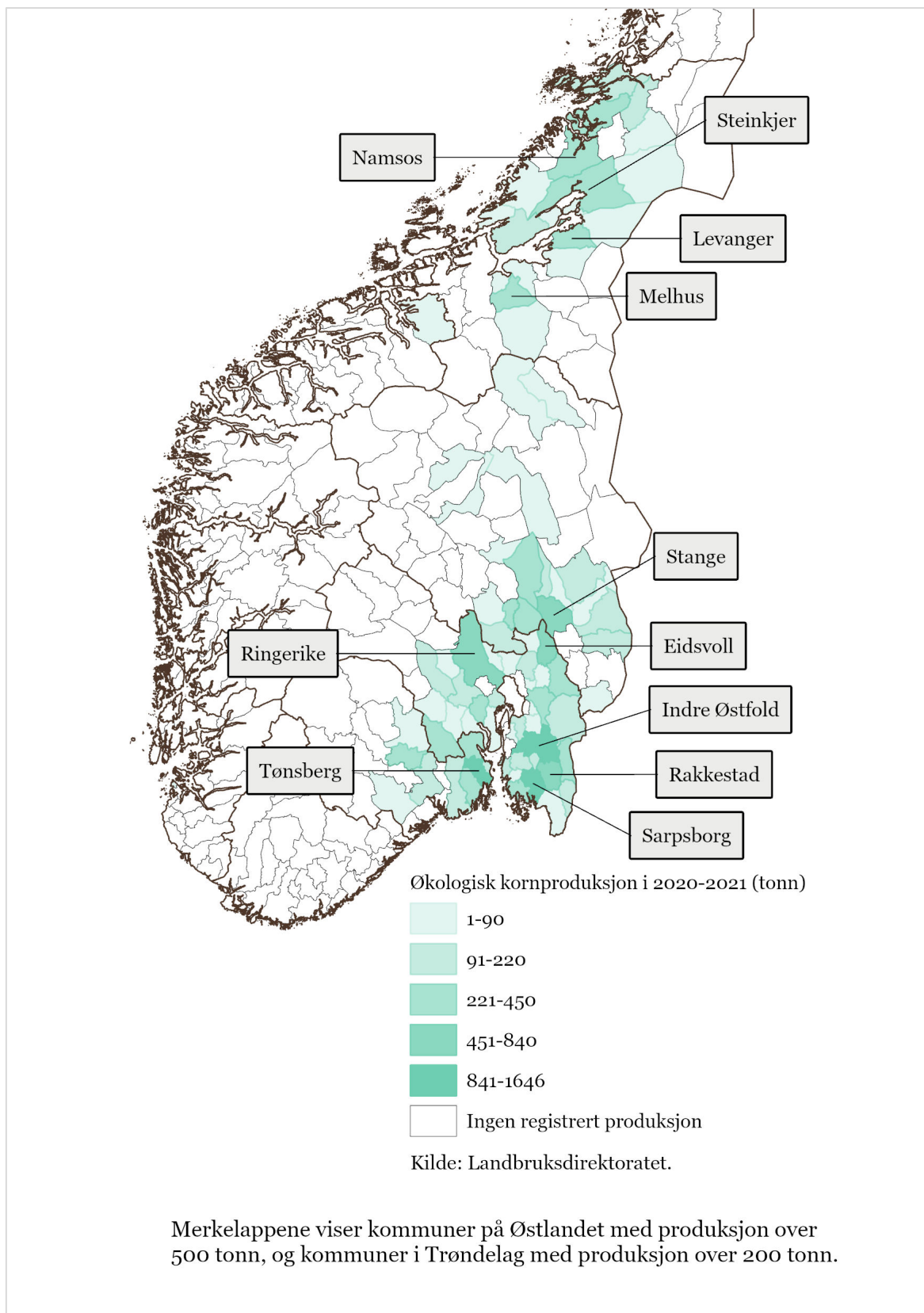
Det ble produsert mer av både bygg og havre enn i forrige sesong, mens hveteproduksjonen gikk ned. Som i de fleste tidligere år var også i 2020–2021 havre det kornslaget det ble produsert mest økologisk av.

Figur 1: Leverte mengder økologisk korn, erter, oljefrø og åkerbønner, samt andel økologisk av total kornproduksjon.

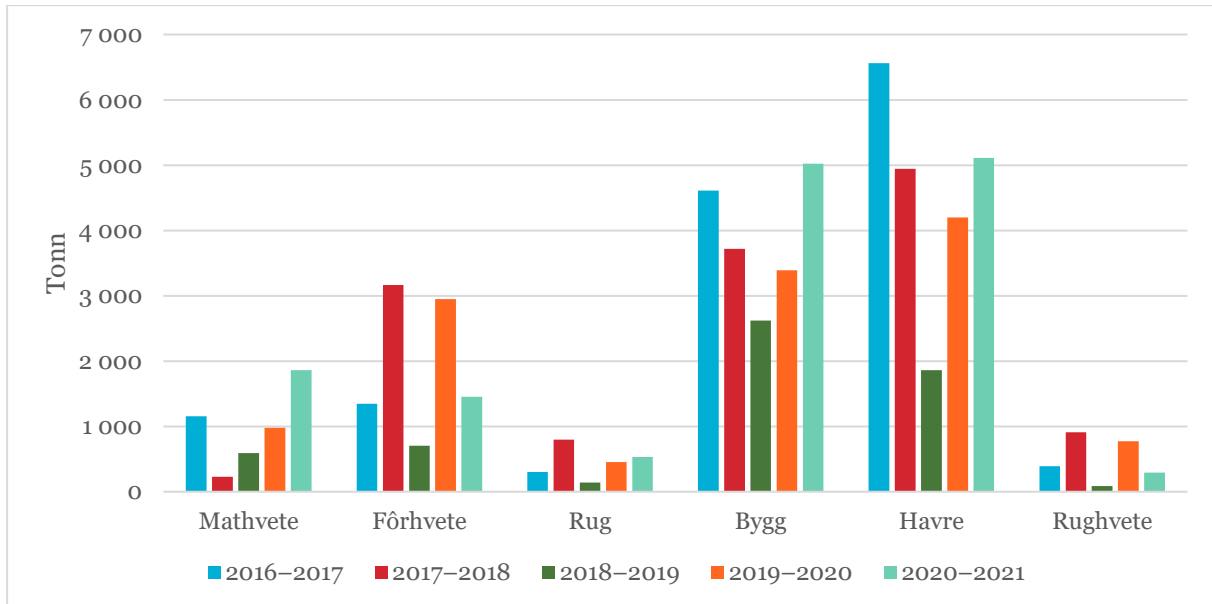
Kilde: Landbruksdirektoratet.

Figur 2 viser den geografiske utbredelsen av økologisk kornproduksjon i 2020–2021. Som for konvensjonell kornproduksjon foregår produksjonen i all hovedsak på Østlandet og i Trøndelag.

Figur 2: Leverte mengder økologisk korn, ertre, oljefrø og åkerbønner per kommune i 2020–2021.

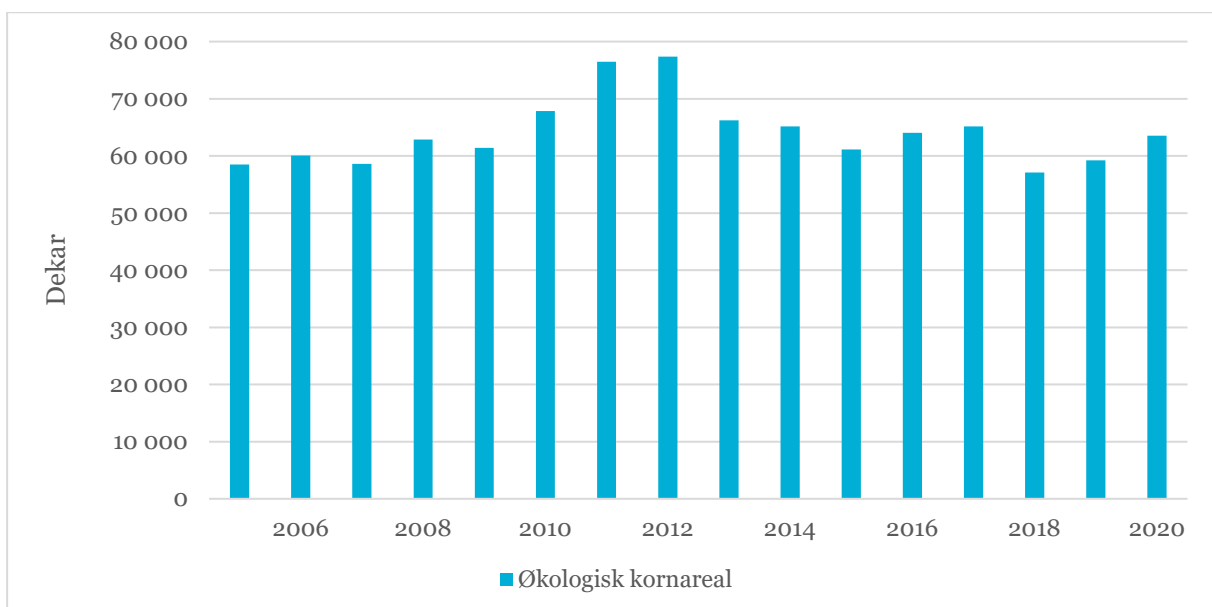
Figur 3 viser produksjon av økologisk korn, fordelt på kornart, i de fem siste avtaleårene. For første gang siden 2013–2014 ble det produsert mer mathvete enn fôrhvete. Dette har sammenheng med det gunstige været under innhøstingen i 2020, som gjorde at kvaliteten på kornet ble god. Figuren viser at etter en periode med produksjonsnedgang som kulminerte i det tørkerammede avtaleåret 2018–2019, er nå produksjonen av både bygg og havre på en oppadgående kurve.

Figur 3: Økologisk kornproduksjon per kornslag de fem siste avtaleårene. Tonn.

Kilde: Landbruksdirektoratet.

Det samme gjelder det økologiske kornarealet. Figur 4 viser at størrelsen på arealet som dyrkes med økologisk korn har svingt opp og ned de siste 15 årene, med et toppunkt på 77 000 dekar i 2012. I 2020 økte arealet for andre år på rad, til 63 500 dekar.

Figur 4: Økologisk kornareal. Dekar.

Kilde: Landbruksdirektoratet og SSB. Den presenterte statistikken er gjennomsnitt av Landbruksdirektoratets og SSBs data.

1.2 Fortsatt nokså treffsikre pristillegg

Gjennom året rapporterer kornkjøpere inn til Landbruksdirektoratet hvor mye korn de kjøper fra kornprodusenter, og hvilken pris de har betalt for kornet. Tabell 1 viser den vektete gjennomsnittlige prisen til produsent for økologisk og konvensjonelt korn, erter, oljefrø og åkerbønner. Prisen inkluderer ikke tillegg og trekk for ulike kvaliteter, for eksempel proteininnhold eller hektolitervekt. Prisene på konvensjonelt korn omfatter alt levert korn, inkludert økologisk korn. Siden mengden økologisk korn kun utgjør en liten del av den totale kornproduksjonen, blir gjennomsnittsprisen på «konvensjonelt korn» imidlertid svært lite påvirket.

I kategorien «mathvete» i tabell 1 er prisene ikke direkte sammenlignbare fra år til år. Det er fordi kategorien består av mathvete, spelt og andre spesialkvaliteter. Prisene på disse varene er svært forskjellige, og ulike kvantum av hver kvalitet fra år til år vil gi ulik vektning av denne prisen.

Tabell 1: Produsentpriser på hhv. økologisk og konvensjonelt korn, og pristillegg for økologisk vare hos Felleskjøpet Agri.

	2019-2020			2020-2021			Pristillegg for økologisk vare hos FKA (2020-2021)
	Økologisk	Konvensjonelt	Diff.	Økologisk	Konvensjonelt	Diff.	
Mathvete*	6,44	3,45	2,99	5,62	3,63	1,99	1,51
Fôrhvete	4,55	3,02	1,53	4,74	3,11	1,63	1,51
Matrug	4,76	3,09	1,68	5,01	3,23	1,78	1,11
Fôrrug	3,88	2,59	1,30	4,11	2,81	1,30	1,31
Bygg	4,36	2,91	1,45	4,50	3,01	1,49	1,51
Havre	3,97	2,64	1,33	4,09	2,78	1,32	1,31
Rughvete	4,36	2,92	1,44	4,36	3,01	1,34	1,41
Erter	5,05	3,78	1,26	5,21	3,93	1,28	1,31
Oljefrø og åkerbønner	6,16	5,33	0,83	6,84	5,34	1,50	1,41
							1,30

Kilde: Landbruksdirektoratet.

* Inkl. spelt og spesialkvaliteter.

Tabell 1 viser at Felleskjøpet Agri (heretter omtalt som FKA) pristillegg for økologisk vare i mange tilfeller er nokså lik markedsprisforskjellen mellom konvensjonelt og økologisk. Dette gjelder særlig fôrrug, bygg, havre, rughvete og erter. For mathvete, bygg, havre og erter var FKAs pristillegg nærmere denne differansen i 2020–2021 enn i 2019–2020, mens for fôrhvete og matrug var avstanden større.

De vektete gjennomsnittsprisene er imidlertid sensitive for når i sesongen kornet leveres. Dette henger sammen med markedsregulators basisprisløyper, som er innrettet mot å optimalisere balansen mellom gårdslagring og kapasiteten på kornmottakene gjennom året. Dersom en større del av kornet leveres mellom november og februar vil den vektete gjennomsnittsprisen dras oppover. Den samme mekanismen vil også bidra til større differanse mellom økologisk og konvensjonelt korn.

1.3 Nedgang i omsetningen av økologisk kraftfôr

I dette delkapitlet omtaler vi omsetningen av økologisk kraftfôr i de siste to avtaleårene. Se hovedrapporten «Produksjon og forbruk av økologiske landbruksvarer – Rapport for 2020» for salgsutviklingen over lengre tid per kalenderår.

Tabell 2 viser utviklingen i omsetningen av kraftfôr i siste avtaleår sammenlignet med 2019–2020. Totalt gikk omsetningen ned med 6 prosent, og det var en nedgang for alle dyreslag. Omsetningen av økologisk kraftfôr til fjørfe gikk mest ned, med 12 prosent.

Tabell 2: Omsetning av kraftfôr per dyreslag siste to avtaleår og andel økologisk siste år. Tonn og prosent

	2019–2020	2020–2021	Årlig endring	Andel økologisk siste år
Drøvtyggere	22 950	22 542	-2 %	2,2 %
Svin	2 550	2 348	-8 %	0,5 %
Fjørfe	16 375	14 390	-12 %	2,9 %
Totalt	41 875	39 280	-6 %	2,0 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

Andelen økologisk av total kraftfôromsetning er identisk med forrige sesong, både for drøvtygger- og svinfôr. Nedgangen i omsetningen av økologisk fjørfefôr fører derimot til at andelen synker fra 3,4 prosent i 2019–2020 til 2,9 prosent i siste avtaleår. Totalt utgjorde økologisk kraftfôr 2 prosent av kraftfôromsetningen i Norge, en nedgang fra 2,1 prosent i 2019–2020.

Omsetningen av økologisk kraftfôr til drøvtyggere falt med 2 prosent. Nedgangen korresponderte med lavere omsetning av konvensjonelt kraftfôr i første halvår av 2021. Hele nedgangen i omsetningen av økologisk drøvtyggerfôr fant sted i denne perioden.

Hovedårsaken til nedgangen i omsetningen av økologisk kraftfôr var at Felleskjøpets hovedproduksjonsanlegg på Lena brant i juli 2020. Fram til 1. september ga derfor Mattilsynet tillatelse til å bruke konvensjonelt fôr til produksjon av økologisk fjørfe og svin (Hagen, 2021). Det ble også importert ferdig økologisk kraftfôr fra Sverige. Dermed ble omsetningen av norsk kraftfôr mye lavere enn normalt i 3. kvartal.

Omsetningen av kraftfôr til fjørfe falt mest fordi det ble utdelt flest midlertidige tillatelser til alternativ fôring av fjørfe. Det ble solgt 1 761 tonn økologisk fjørfefôr i 3. kvartal av 2020, mot over 4 000 tonn tidligere år.

Omsetningen av kraftfôr til svin gikk også ned sammenlignet med normalt i 3. kvartal. Det ble solgt 435 tonn, betydelig lavere enn 679 tonn avtaleåret før. Dermed ser det ut til at brannen i produksjonsanlegget kan forklare omtrent hele nedgangen fra 2019–2020 til 2020–2021.

1.4 Kraftfôrprisene økte mindre enn normalt

Tabell 3 viser den gjennomsnittlige prisveksten for fire typer økologisk kraftfôr de siste fire avtaleårene. Samlet økte prisene med om lag 1 prosent, noe som er den laveste prisveksten på flere år.

Tabell 3: Prisvekst på økologisk kraftfôr de fire siste avtaleårene. Prosent.

	2017–2018	2018–2019	2019–2020	2020–2021
Drøv energi	1,7 %	1,5 %	2,9 %	3,3 %
Drøv moderat	1,2 %	4,1 %	2,3 %	0,1 %
Fjørfe	6,6 %	-1,9 %	0,1 %	1,5 %
Svin moderat	2,8 %	1,4 %	0,7 %	-1,3 %
Totalt	3,1 %	1,3 %	1,5 %	0,9 %

Kilde: Landbruksdirektoratet.

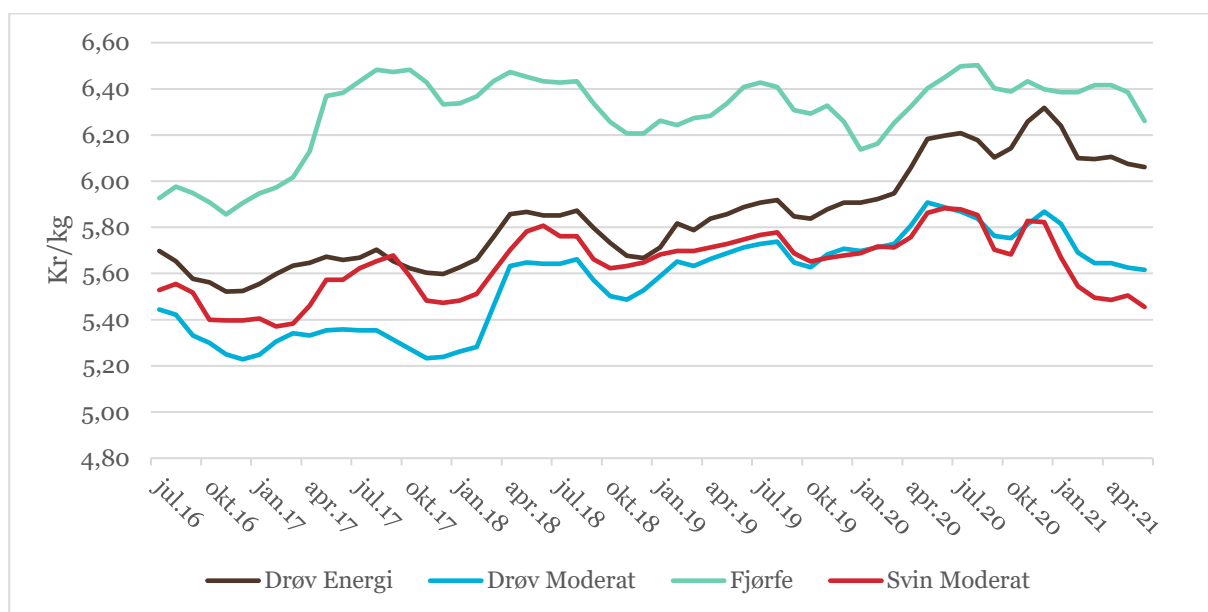
Prisene på alle fôrtyper falt i første halvår av 2021, noe som er uvanlig. Den samlede prisveksten var også lavere enn internasjonale råvarepriser skulle tilsi. Under covid-19-pandemien har prisene på viktige

kraftfôrråvarer økt betydelig. Prisene på råvarer til økologisk kraftfôr har derimot ikke økt like mye det siste avtaleåret. Stor tilgang på økologisk korn i Norge har også bidratt til å dempe prisveksten for kraftfôret.

Energirikt kraftfôr til drøvtyggere økte mest i pris med 3,3 prosent i 2020–2021. Denne fôrtypen hadde størst prisøkning også i 2019–2020. Årsaken er trolig at dette fôret inneholder en relativt stor andel importerte råvarer.

Moderat drøvtyggerfôr og svinefôr har normalt en større andel norsk korn i blandingene. Prisen på drøvtyggerfôret var stabil fra avtaleåret før, mens prisen på økologisk kraftfôr til svin falt med 1,3 prosent. Denne fôrtypen har hatt en jevn nedadgående prisvekst de siste årene.

Figur 5 viser prisutviklingen for de samme fire kraftfôrtypene i perioden juli 2016 til juni 2021. Prisene gikk betydelig opp våren 2020, da pandemiutbruddet førte til uro på verdensmarkedet og høyere logistikk-kostnader for norske kraftfôrprodusenter. Samtidig brøt det ut oljepriskrig mellom Russland og Saudi-Arabia, som førte til at kronen svekket seg kraftig. Prisene normaliserte seg i stor grad utover høsten 2020. Deretter begynte de å stige igjen, før de falt i første halvår av 2021. Økologisk kraftfôr påvirkes spesielt mye av internasjonale prissvingninger, ettersom andelen importerte råvarer er høyere enn i konvensjonelt kraftfôr.

Figur 5: Prisutvikling på økologisk kraftfôr, juli 2016 t.o.m. juni 2021. Kroner per kg.

Kilde: Landbruksdirektoratet, basert på priser fra kraftfôrmøller.

2 Poteter, grønnsaker og frukt

Andel økologisk av total omsetning i grossistledet holder seg uforandret på om lag 2,5 prosent. Gulrøtter er den desidert største økologiske produksjonen, men andelen økologisk er redusert med 0,1 prosentpoeng i sesongen 2020–2021 sammenlignet med sesongen før. Omsetningen av økologiske agurker er doblet denne sesongen sammenlignet med 2019–2020, og andelen økologisk er 2,25 prosent.

Sesongen 2020–2021 var utfordrende, blant annet som følge av lang blomstringstid, snø og kulde, for alle fruktslag, og total produksjon ifølge tall fra Fruktlagerinspektøren viste en nedgang totalt på nesten 4 000 tonn.

Dette kapitlet presenterer markedet for norskproduserte økologiske poteter, grønnsaker og frukt på engros- og produsentnivå med utgangspunkt i avlingssesongen 2020–2021. Mengder og priser gjelder salg til konsummarkedet.

2.1 Andelen økologisk er uforandret

Andelen økologisk av total omsetning varierer mye fra produkt til produkt, men er liten for de fleste grønnsakskulturene. Andelen økologisk i sesongen 2020–2021 holdt seg stabil sammenlignet med året før, på 2,5 prosent av total omsetning. Hvor stor omsetningen av et økologisk produkt utgjør av totalen begrenses av etterspørselen, men også til en viss grad av tilbudet. Produsentene oppfatter at antall forbrukere som etterspør økologiske varer har stagnert.

De fleste økologiske grønnsakene har en senere sesongstart enn de konvensjonelle, noe som igjen fører til en kortere norsk sesong. I forkant av norsk sesong for økologiske grønnsaker blir markedet supplert med importvare til ordinær tollsats. Dette bidrar til å øke prisdifferansen mellom økologiske og konvensjonelle produkter i denne perioden. For flere produkter er det imidlertid ikke mulig å dekke etterspørselen med norsk vare og det er importbehov hele året, inkludert i norsk sesong.

Hoveddistribusjonen av økologiske grønnsaker går gjennom grossister. I tillegg til salg i dagligvarehandelen omsettes økologiske poteter, grønnsaker og frukt gjennom salgskanaler som gårdssalg, markeder, abonnementer, restauranter, REKO-ringer, storhusholdning, arrangementer og lignende.

For poteter, grønnsaker og frukt registrerer Landbruksdirektoratet mengder omsatt fra et utvalg av grossister. Omsetningstallene er omregnet til tonn og oppjustert med en faktor som uttrykker omsetning som ikke blir meldt inn til Landbruksdirektoratet.

Oversikt over omsetning totalt og økologisk for de siste to sesongene ligger i tabell 4.

Koronasituasjonen som vedvarer også denne sesongen har blant annet ført til manglende arbeidskraft i Norge. For økologiske produkter som i større grad har behov for arbeidskraft til luking og vedlikehold av åkrene har utfordringen vært enda større enn for de konvensjonelle produktene. Dette har igjen ført til lavere avlinger for enkelte produkter, som blant annet isbergsalat og hjertesalat.

Tabell 4: Omsetning av økologiske poteter, grønnsaker og frukt, samt totalomsetning. Andel økologisk i totalomsetning. Tonn og prosent

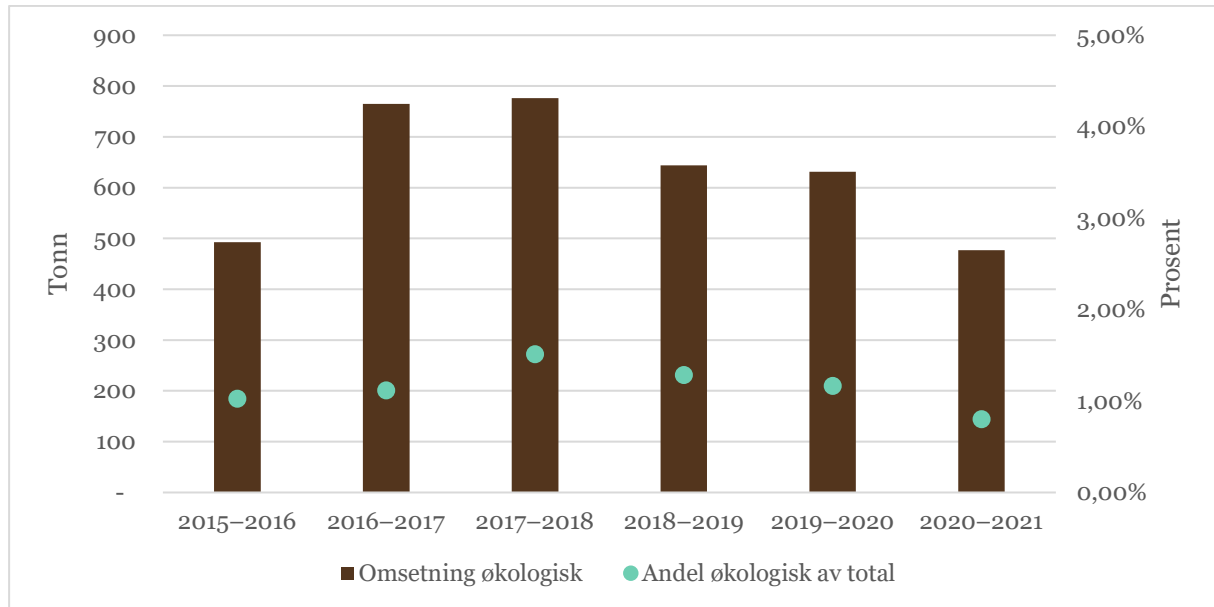
Kulturer	2019–2020			2020–2021			Endring i økologisk omsetning
	Totalt	Økologisk	Andel økologisk	Totalt	Økologisk	Andel økologisk	
Potet	54 145	676	1,25 %	59 556	477	0,80 %	-29 %
Veksthusvarer							
Agurk	17 898	231	1,29 %	20 533	462	2,25 %	100 %
Tomat	4 674	73	1,57 %	5 899	128	2,17 %	74 %
Tomat, cherry	2 110	20	0,94 %	1 359	26	1,91 %	30 %
Urter	1 537	311	20,23 %	1 522	346	22,74 %	11 %
Crispysalat	1 880	1	0,06 %	2 422	16	0,66 %	1420 %
Frilandsgrønnsaker							
Gulrot	34 188	1 632	4,77 %	39 343	1 838	4,67 %	13 %
Kålrot	10 188	254	2,50 %	11 381	314	2,76 %	24 %
Hvitkål	9 644	426	4,42 %	11 145	279	2,51 %	-34 %
Blomkål	4 871	73	1,50 %	4 730	119	2,53 %	63 %
Brokkoli	3 148	79	2,51 %	3 428	124	3,61 %	57 %
Kepaløk	15 428	252	1,63 %	14 339	135	0,94 %	-46 %
Rødløk	6 552	199	3,04 %	6 054	59	0,97 %	-70 %
Purre	1 732	84	4,88 %	1 820	72	3,98 %	-14 %
Rødbeter	887	223	25,12 %	841	241	28,63 %	8 %
Squash	310	7	2,35 %	323	21	6,40 %	184 %
Pastinakk	384	18	4,57 %	427	108	25,27 %	515 %
Knollselleri	1 816	64	3,50 %	1 923	110	5,72 %	73 %
Stilkselleri	889	19	2,19 %	999	195	19,55 %	904 %
Spinat	162	5	2,84 %	25	18	68,78 %	280 %
Isbergsalat	4 519	101	2,22 %	4 589	39	0,85 %	-61 %
Hjertesalat	877	31	3,52 %	1 215	20	1,65 %	-35 %
Ruccola	156	18	11,85 %	124	22	17,97 %	20 %
Frukt							
Epler*	8 302	86	1,04 %	6 052	22	0,36 %	-74 %
Plommer*	1 959	112	5,72 %	478	4	0,84 %	-96 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

* Tall fra Fruktlagerinspektøren

2.2 Lav omsetning av økologiske poteter

Omsetningen av økologiske poteter reduseres fra år til år, og omsetningen var lavere i sesongen 2020–2021 enn sesongen før. Totalomsetningen av poteter økte med 10 prosent, og økologisk omsetning ble redusert med 29 prosent. Andelen økologiske poteter av totalen har på det meste vært 1,51 prosent, i sesongen 2017–2018, og har sunket gradvis deretter. Andel økologiske poteter av totalen er i siste sesong på 0,80 prosent.

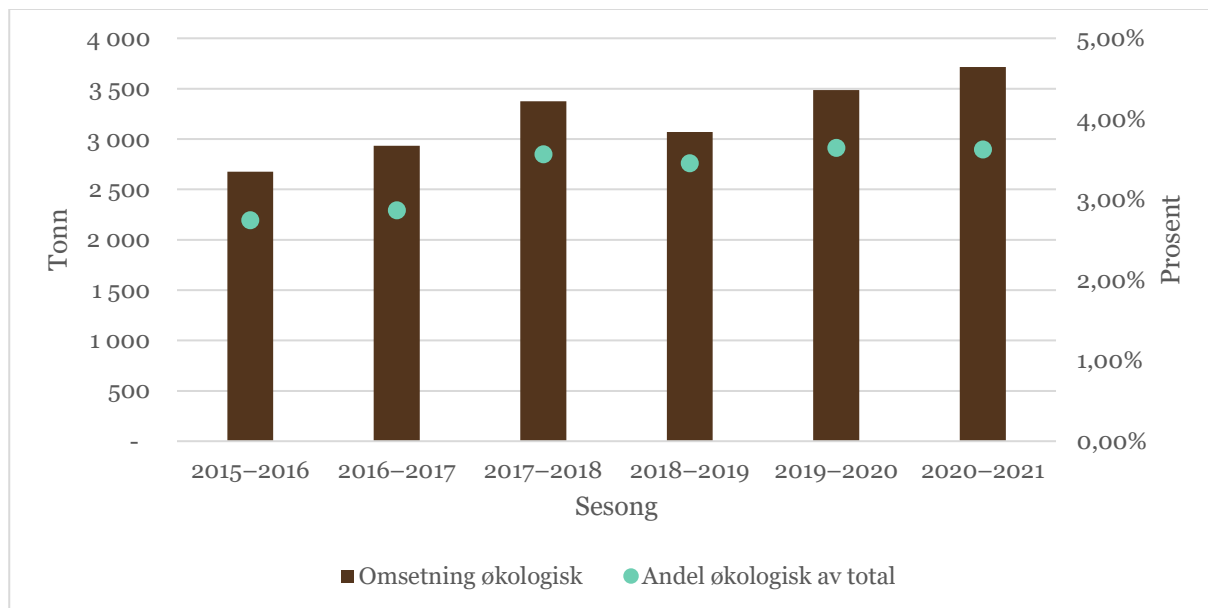

Figur 6: Omsetning av økologiske poteter og andel av totalen siste seks sesonger. Tonn og andel i prosent.

Kilde: Landbruksdirektoratet

2.3 Økologisk stilkselleri økte mest sist sesong

Omsetningen av norske økologiske frilandsgrovnnsaker har økt med 7 prosent sammenlignet med forrige sesong. Spinat, stilkselleri og pastinakk har hatt den største økningen, målt i prosent. Sesongen 2020–2021 var preget av frost og fuktige forhold i vekstsesongen og som året før, skapte regn vansker i innhøstingen.

Figur 7: Omsetning av økologiske frilandsgrovnnsaker og andel av total siste seks sesonger. Tonn og andel i prosent.

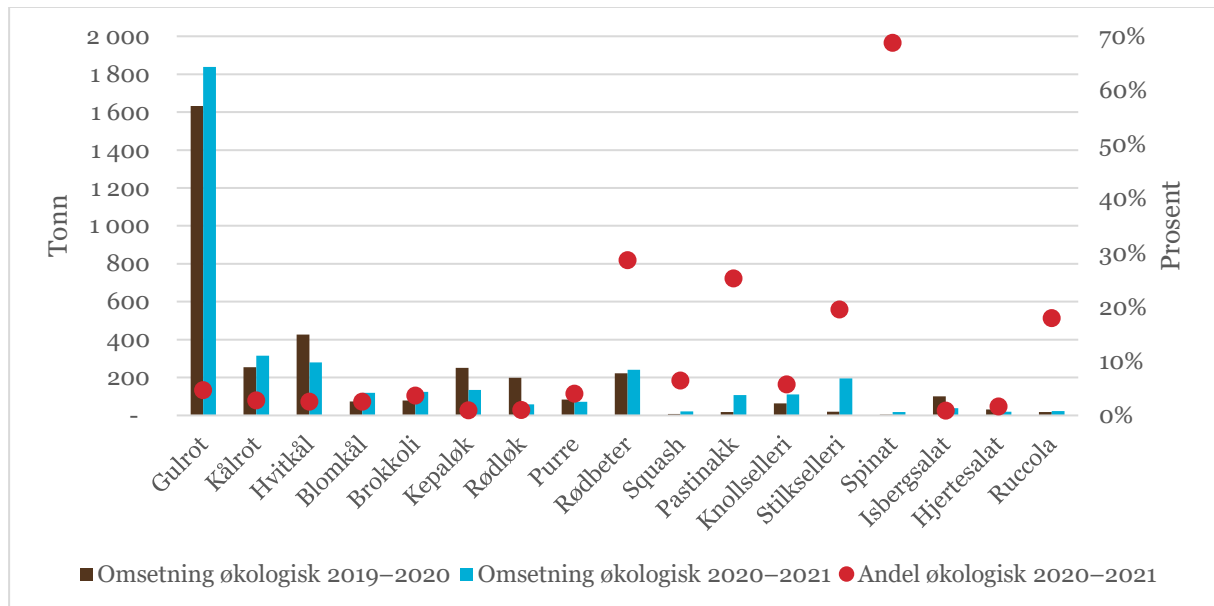
Kilde: Landbruksdirektoratet

Det er fremdeles gulrøtter som er den største økologiske kulturen, og omsetningen er om lag fire ganger så stor som for hvitkål. Selv om gulrøtter er den største økologiske frilandskulturen er den allikevel kun i underkant av fem prosent av total omsetning. Omsetningen har økt med 13 prosent denne sesongen.

Som figur 8 viser har økologisk omsetning økt for flere produkter. Den desidert største økningen har vært på stिल्selli som gikk fra en omsetning på 19 tonn i forrige sesong til en omsetning på 195 tonn denne sesongen.

Både blomkål og brokkoli hadde en økt omsetning siste sesong, og andelen økologisk økte med om lag 1 prosentpoeng. Hvitkål, salater og løkvariantene hadde en reduksjon i økologisk omsetning sammenlignet med sesongen før, og andel økologisk av total omsetning sank.

Rødbeter har en høy andel økologisk omsetning, og i sesongen 2020–2021 var andelen på nesten 29 prosent, noe som er en økning på over 3 prosentpoeng fra foregående sesong. Også spinat og pastinakk har en høy andel økologisk omsetning på henholdsvis 69 og 25 prosent. Spinat hadde en stor nedgang i totalomsetning siste sesong, mens den økologiske omsetningen økte.

Figur 8: Omsetning av norskproduserte økologiske frilandsgrovnnsaker. Tonn og andel i prosent.

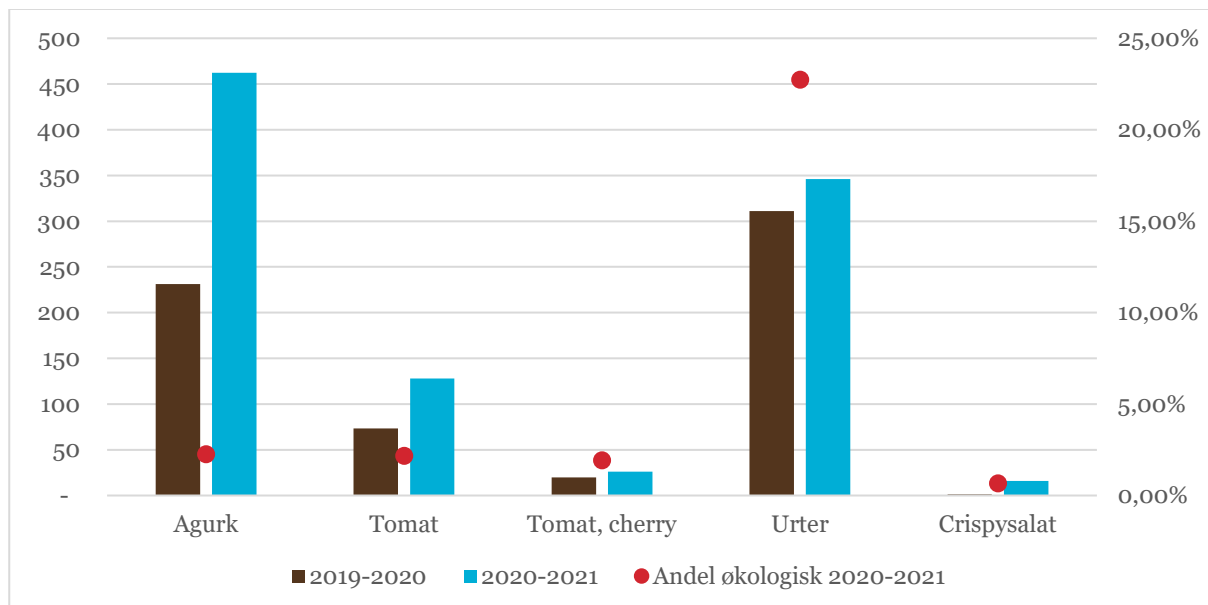
Kilde: Landbruksdirektoratet

2.4 Økologiske agurker er den største veksthuskulturen

Den totale omsetningen av økologiske veksthusgrønnsaker har økt med 54 prosent sammenlignet med sesongen før. Alle veksthusproduksjonene har økt sin økologiske omsetning i 2020–2021 sammenlignet med sesongen før. Den største økningen målt i tonn var for agurk. Omsetningen av økologisk crispysalat var på 1 tonn i forrige sesong og økte til 16 tonn. Andel økologisk i totalomsetning gikk fra 0,06 prosent til 0,7 prosent.

Selv om det er en stor økning i økologisk omsetning av grønnsaker i veksthus, utgjør omsetningen allikevel kun 3 prosent av total omsetning. Urter har den største andelen med nærmere 23 prosent av total produksjon. Økologisk omsetning økte med 11 prosent, mens den konvensjonelle økte med 29 prosent.

Omsetningen av økologiske agurker er størst målt i tonn og etter en økning på 23 prosent forrige sesong doblet omsetningen seg denne sesongen. Omsetningen av både runde tomater og cherrytomater økte denne sesongen etter en nedgang forrige sesong. Andelen økologisk av total omsetning økte med henholdsvis 0,6 og 1 prosentpoeng sammenlignet med forrige sesong og omsetningen er på nivå med sesongen 2018–2019.

Figur 9: Omsetning av norskproduserte økologiske veksthusgrønnsaker. Tonn og andel i prosent.

Kilde: Landbruksdirektoratet

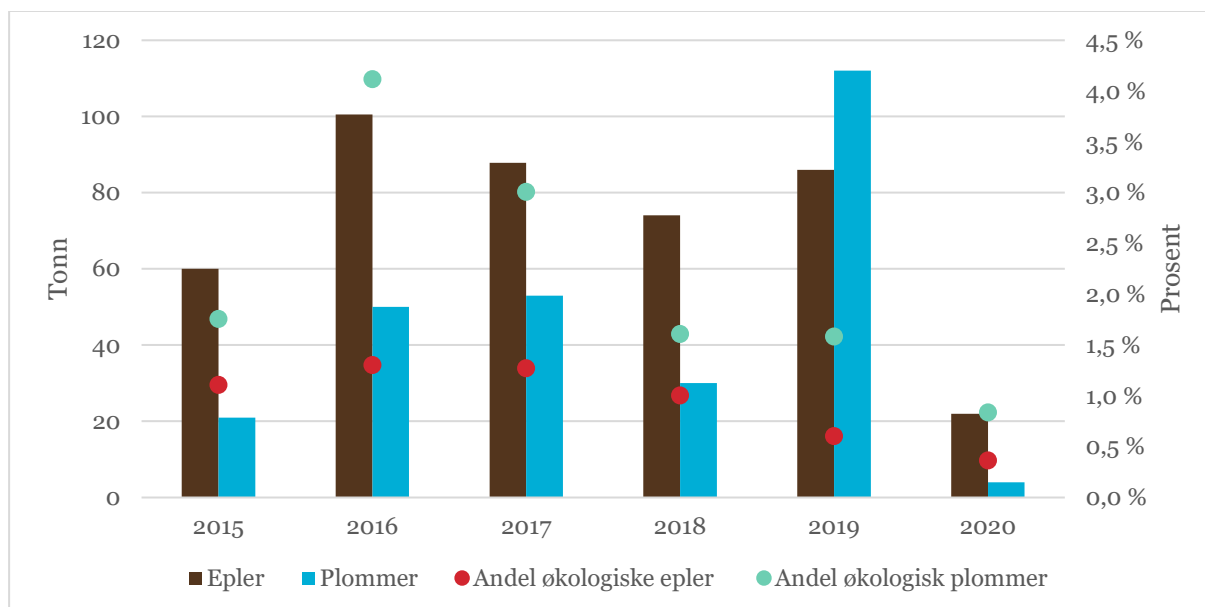
2.5 Små fruktavlinger i sesongen 2020-2021

Sesongen 2020–2021 var utfordrende for alle fruktslag og alle driftsformer. Total produksjon, ifølge tall fra Fruktlagerinspektøren, viste en nedgang totalt på nesten 4 000 tonn. Årsaken til nedgangen var lang blomstringstid, snø og kulde i enkelte områder i blomstringen, og noe vekselbæring. Vekselbæring kom som en følge av at 2019 var en god sesong, noe som ofte medfører en redusert produksjon i påfølgende år.

Eplelesongen var i likhet med de andre fruktslagene krevende for norske produsenter, med en total reduksjon i produksjonen av epler på om lag 2 500 tonn. Den økologiske epleproduksjonen ble redusert fra 86 tonn i 2019–2020 til 22 tonn i 2020–2021.

Plommesesongen var tilsvarende utfordrende. I sesongen 2020-2021 ble det kun produsert 4 tonn økologiske plommer, mot 112 tonn i forrige sesong. Riktignok ble kun 11,5 tonn av de økologiske plommene forrige sesong omsatt som økologiske.

Blant alle fruktslagene, var avlingsvikten totalt størst på plommer.

Figur 10: Omsetning av norskproduserte økologiske epler og plommer. Tonn og andel i prosent.

Kilde: Fruktlagerinspektøren

2.6 Størst prisdifferanse mellom økologisk og konvensjonell kepaløk

Landbruksdirektoratet registrerer ukentlig produsentpriser på frukt, bær, grønnsaker og poteter, både økologiske og konvensjonelle. Prisene ligger tilgjengelige på Landbruksdirektoratets sine nettsider (Landbruksdirektoratet, 2021).

Flere av de økologiske grønnsakene har faste priser avtalt mellom produsent og grossist gjennom store deler av sesongen.

De produktene med størst prisdifferanse mellom økologisk og konvensjonell vare var kepaløk og blomkål. Produktet som har hatt størst prisøkning fra sesongen 2019–2020 til sesongen 2020–2021 var crispysalat, med en økning på om lag 14 prosent. Forrige sesong var prisøkningen størst for purre, men i år har det ikke blitt notert priser på økologisk purre hos Landbruksdirektoratet. Grunnen til dette er at grossistene som rapporterer priser selger purre i ulike pakningsvarianter. Dette betyr at prisene ikke er sammenlignbare, da emballasjekostnadene er ulike.

Prisene for de økologiske grønnsakene har i hovedsak økt denne sesongen sammenlignet med i fjor, med unntak av agurker, rødbeter, brokkoli, squash, knollselleri og isbergsalat. For økologiske epler er det en økning i prisen sammenlignet med sesongen 2019–2020. Landbruksdirektoratet har ikke mottatt priser på økologiske plommer for sesongen 2020. Økologiske urter i potte har uendret pris fra forrige sesong og prisen var lavere enn for tilsvarende konvensjonell vare.

Tabell 5: Priser til produsent for norskproduserte økologiske poteter, grønnsaker og frukt i avlingssesongen 2020–2021. Kroner per kg eller oppgitt størrelse. Prisdifferanser i prosent.

Produkter	Priser konvensjonell vare 2020–2021	Priser økologisk vare 2020–2021	Endring i økologisk fra førrige sesong 2019–2020	Prisdifferanse mellom økologisk og konvensjonell vare 2020–2021
Potet	6,00	11,26	3,55 %	5,26
Veksthusvarer				
Agurk, stk	8,57	12,13	-0,16 %	3,56
Urter, potte	11,19	10,46	0,00 %	-0,73
Tomat, cherry	9,72	13,55	-	3,83
Crispsalat, 150 g	14,09	14,45	13,77 %	0,36
Frilandsvare				
Kepaløk	8,10	20,06	11,02 %	11,96
Rødløk	11,96	19,20	1,35 %	7,24
Rødbeter	13,50	15,00	-1,80 %	1,50
Hvitkål	8,05	16,75	12,66 %	8,70
Blomkål, stk	11,61	22,62	1,95 %	11,01
Brokkoli, stk	11,63	17,21	-0,64 %	5,58
Kålrot	9,87	15,19	6,58 %	5,32
Squash	13,25	19,95	-11,43 %	6,70
Gulrot *	10,49	19,48	8,88 %	8,99
Knollselleri	20,50	20,14	-16,48 %	-0,36
Stilkselleri, stk	14,08	16,83	8,20 %	2,75
Pastinakk	19,61	20,33	-	0,72
Hjertesalat, 2 pk	13,10	14,95	4,62 %	1,85
Ruccola	8,69	8,47	0,00 %	-0,22
Isbergsalat, stk	10,33	13,45	-3,20 %	3,12
Frukt				
Epler	17,92	22,47	13,26 %	4,55

Kilde: Landbruksdirektoratet

* Prisen for økologisk vare er omregnet fra 750 grams pakke til kg for å sammenligne med konvensjonell vare som er per kg.

3 Referanser

Hagen, Lars Bilit (2020) *Stopper muligheten til å bruke ikke-økologisk fôr til økologisk fjørfe eller gris.* Tilgjengelig fra <https://www.nationen.no/landbruk/stopper-muligheten-til-a-bruke-ikke-okologisk-for-til-okologisk-fjorfe-eller-gris/>

Landbruksdirektoratet. (2021). *Landbruksdirektoratet.no*. Hentet fra Priser og prisuttak: <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/industri-og-handel/marked-og-pris/priser-og-prisuttak/frukt-og-gr%C3%B8nt/ukentlige-pris-oppdateringer>

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

POSTADRESSE:
Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo

BESØKSADRESSE:
Stortingsgt. 28, 0161 Oslo

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:
Løkkeveien 111, 9510 Alta

LANDBRUKSDIREKTORATET STEINKJER

BESØKSADRESSE:
Skolegata 22, C-bygget, 7713 Steinkjer

www.landbruksdirektoratet.no
